

Lilja 4-ever på skolbio i Säffle

Av Inger Andersson, Herrgårdsgymnasiet

Höstterminen 2002 försökte vi få visa *Lilja 4-ever* som skolbiofilm för eleverna på Herrgårdsgymnasiet i Säffle. Filmen var dock inte tillgänglig för skolbio då, utan filmens distributör lovade att vi kunde få den i början av vårterminen 2003 och visningarna arrangerades i vecka 11.

Jag ringde till Rädda Barnen för att höra om det fanns någon som kunde komma till vår skola för att tala om könshandel, men de svarade att de inte hade någon som kunde komma och föreläsa i anslutning till filmvisningarna. Däremot lovade de att skicka användbart material och dessutom föreslog de att vi kunde fråga ECPAT.

ECPAT var intresserade, men kunde inte ställa upp med så kort varsel. Även de erbjöd oss material och dessutom lovade de att per mail besvara frågor från eleverna som eventuellt uppkom efter filmvisningen. Det lät bra.

Vi ville emellertid ha någon typ av introduktion inför filmvisningen så jag kontaktade Säffle bibliotek i hopp om att de kunde hjälpa mig. De hänvisade mig till ett lokalt ombud för Rädda Barnen, men hon ansåg sig inte kunna någonting om könshandel. Hon kände däremot till två personer från Säffle som vid ett flertal tillfällen hade följt med hjälpsändningar till de Baltiska länderna.

I skolans filmråd diskuterade vi om detta kunde vara ett sätt att förbereda eleverna inför visningen. Vi kom fram till att om vi först lyssnade på föredraget och sedan använde material om könshandel från Rädda Barnen och ECPAT, så kunde eleverna kanske förstå filmen och dess budskap bättre. Jag kontaktade de berörda personerna som var villiga att i ord och bild visa hur en del unga människors vardag kunde se ut.

Under föredraget visades bland annat bilder på bostäder liknande dem som förekom i filmen *Lilja 4-ever*, och det framkom att många människor levde i stor fattigdom. När vi på svensklektioner sedan diskuterade föredraget sa många elever att de inte hade haft en aning om att människor kunde leva under så svåra förhållanden, och när eleverna läst materialet från Rädda Barnen och ECPAT sa de också att de förstod varför vissa kunde locka med sig människor därifrån. Både föredraget och materialet hade berört dem.

Lilja 4-ever var en stark film. På svensklektionerna efterarbetade vi den genom att diskutera, lyssna på Lukas Moodyssons tal från Guldbaggegalan och skriva frågor som sedan sammanställdes och skickades till ECPAT.

Vi såg också dokumentärfilmen *Lilja 4-real*, som tidigare visats i Sveriges Television, och som beskriver den verkliga händelse som ligger till grund för Lukas Moodyssons film. Det var mycket svårt att få tag i dokumentären. Filmen skulle erbjudas AV-centralerna under våren, men frågan var om de skulle hinna få den till vecka 11 då vi behövde den. Det krävdes många telefonsamtal för att komma över filmen.

Efter vi sett *Lilja 4-real* var det en grabb som sa: ”Nu förstår jag fullständigt vad filmen *Lilja 4-ever* handlade om.” Det han uttryckte var nog vad många förstått – vad prostitution och könshandel står för, och att det förekom i deras närhet. Många var chockade över det.

Frågorna eleverna ställde till ECPAT visade att de engagerade sig och en viss ilska kunde läsas mellan raderna. ECPAT svarade mycket bra och sakligt på elevernas frågor. En del frågor kunde de inte svara på, utan hänvisade till polisen. Eftersom inte ECPAT hade tid att svara på frågorna förrän vecka 23, så hann vi inte med att under vårterminen ta kontakt med polisen för att ställa de övriga frågorna. De får bli till höstterminen.

Det var intressant att arbeta med *Lilja 4-ever*. För oss blev det en viktig film att se och diskutera tillsammans med ungdomarna. Och som sagt, arbetet med de frågor filmen väckte fortsätter.

Sammanställning av frågor från elever vid Herrgårdsgymnasiet i Säffle till ECPAT i samband med visningen av filmen Lilja 4-ever våren 2003

Vad gör ni i er organisation?

Vi arbetar mot kommersiell sexuell exploatering av barn – barnsexhandel som innefattar barnpornografi, barnprostitution, barnsexturism och trafficking (handel med barn i sexuella syften). Vi arbetar på följande sätt:

a) Utredningar och undersökningar, bl.a. insamling och bearbetning av rättsfall samt av statistik och studier i frågan. Sammanställning av data till en databas att göras tillgänglig via Internet.

b) Lobbying- och påverkansarbete, bl.a. tillse att beslutet verkställs om att den svenska handlingsplanen mot barnsexhandel regelbundet följs upp samt att regeringen gör en bred nationell inventering om kommersiell sexuell exploatering av barn i Sverige.

c) Utbildningsprojekt, bl.a. i form av riktade utbildningsprogram kring ämnen inom temaområdet, t.ex. för journalister, lärare, skolelever, domare, åklagare, nämndemän, m.fl.

d) Opinionsbildnings- och informationsarbete samt nationellt samarbete, bl.a. genom att i samarbete med landets researrangörer informera om och på annat sätt stävja barnsexhandel (s k Uppförandekod mot barnsexturism) samt genom produktion av artiklar och skrifter, arrangerande av seminarier, presskonferenser, osv.

e) Informationsteknologi, bl.a. i form av bekämpande av barnpornografi och pedofila aktiviteter på Internet.

f) Internationellt samarbete, kunskapsöverföring och koordinering, bl.a. i form av anföranden på ECPAT:s vägnar vid internationella konferenser och seminarier. Samarbete sker med EU, INTERPOL, UNICEF, Världsturistorganisationen, The Universal Federation of Travel Agents' Association, m.fl. internationella statliga och icke-statliga organ.

Hur arbetar ni för att motverka trafficking?

Genom att hålla föreläsningar, sitta i paneldebatter, upplysa och informera. Vi har också besökt gränspoliserna i Frihamnen (Stockholm) för att se hur man arbetar med misstänkta traffickingfall (på de båtar som går mellan Sverige och Estland). Vi har även haft en kampanj där vi uppmärksammar trafficking. Den kampanjen pågick i vintras där vi bl.a. gav ut en bilaga om trafficking och skickade ut gratisbiljetter till filmen Lilja 4-ever till politiker, ansvariga på tullverket, migrationsverket, kustbevakningen och gränspoliserna.

Vad vill ni att allmänheten skall göra för att motarbeta trafficking?

Det bästa är att lära sig mer om ämnet. Har man kunskap kan man alltid påverka, inte minst genom att sprida sin kunskap.

Måste man ha någon särskild utbildning för att arbeta mot trafficking?

Nej, inte direkt. Erfarenhet av att arbeta med liknande frågor är ju naturligtvis ett plus. Men å andra sidan går det alltid att lära sig om ett nytt ämne. Det finns många duktiga människor som arbetar mot trafficking på både organisationer och myndigheter, det kan vara allt från socialarbetare och poliser till sådana som vi på ECPAT Sverige som har lärt oss mycket om trafficking genom att arbeta med frågan.

Vad gör ni för att motverka att det görs falska pass?

Detta är inte en frivilligorganisations uppgift och vi kan inte göra något åt det. Snarare är det polisen som arbetar med passfrågor.

Varför har man inte extra kontroll vid flygplatserna på ungdomar från utsatta länder?

Polisen och många andra vill naturligtvis detta. Men det handlar ju om resurser. Misstänker man trafficking så håller man förhör. Men det är inte alltid lätt att veta att det handlar om det. Det finns ju många ungdomar som kommer på besök eller semester till Sverige. Detta är en fråga som ni bör ställa till polisen.

Varför är det inte större passkontroll vid tullarna på ALLA? Det måste väl synas något på passen?

Det är en bra fråga. Men tyvärr krävs det resurser för detta. Detta kan polisen svara bäst på också.

Varför kollas det inte upp genom att ringa personregister eller dylikt i det land personerna kommer ifrån?

Detta är också något ni får fråga polisen.

I filmen Lilja 4-ever verkade det som om det mestadels var invandrare som var involverade i trafficking, men man förstod också att många svenska män köper sex. Är det så? Vilket straff får de?

Många svenska män köper sex, i Lilja 4-ever var i princip alla som köpte sex svenskar. Att köpa sexuella tjänster är kriminellt i Sverige och ger ett straff på böter eller fängelse i 6 månader. Hittills har ingen i Sverige dömts till fängelse, utan alla får i princip böter.

Hur många lever som Lilja i Lilja 4-ever?

Det är omöjligt att svara på. Man känner inte till alla fall och hålls människor inlåsta och gömda så är det också svårt att avgöra hur många det kan röra sig om. Polisen uppskattar att mellan 200 och 500 kvinnor och barn blir traffickade till Sverige.

Hur stor andel kommer från fattiga länder, och hur stor andel kommer från länder med normal ekonomi och från rika länder?

Vanligast är att de kommer från länder med sämre ekonomi och där förutsättningarna för att kunna studera eller arbeta är dåliga.

Finns det svenskar som utnyttjar svenska tjejer?

Absolut.

Förekommer det att kvinnor utnyttjar pojkar?

Det talas sällan om det men det finns kvinnliga förövare och pedofiler.

Förekommer trafficking i småstäder?

Vet inte riktigt vad ni menar med frågan. Trafficking betyder ”handel med någon/något”. I detta fall handel med barn. Handel med barn sker inom länder, mellan länder och mellan världsdelar. Offren kan tas från en by till en stad t.ex. Eller från en by till ett annat land eller till en annan världsdel.

När ni har fått upp ögonen för att en flicka är utsatt, hur gör ni då för att hjälpa henne? Blir hon tillbakaskickad?

ECPAT Sverige arbetar inte med offren. Vi arbetar mot trafficking genom att påverka och informera politiker och allmänhet. De som kommer i kontakt med offren är polisen, sociala myndigheter och kvinnojourer.

Just nu arbetar man för att de utsatta flickorna skall kunna få tillfälligt uppehållstillstånd under en rättegång men det dröjer innan en lagändring sker, om det sker. Idag får de inte stanna i Sverige utan skickas tillbaka till sina hemländer direkt. Vilket naturligtvis är helt fel.

Kan en mamma avsäga sig föräldraskapet om dottern är under 18 år?

Om inte barnet adopteras bort kan man inte avsäga sig föräldraskapet.

Varför finns det vissa som frivilligt prostituerar sig?

Det finns ingen som prostituerar sig frivilligt. Man hamnar inte i prostitution utan vidare. Ofta har prostituerade ett tungt förflutet med sexuellt utnyttjande eller annan typ av misshandel. Det kan också bero på drogberoende, fattigdom och mycket annat.

Hur mycket tjänar en hallick och en prostituerad?

FN beräknar att trafficking inbringar 7 miljarder dollar per år till profitörerna. De prostituerade tjänar mycket lite eller nästan ingenting eftersom hallicken oftast tar det mesta. Vi vet dock inte exakt hur mycket de tjänar i varje enskilt fall.

Spelar det någon roll hur gammal flickan eller kvinnan är när ”priset sätts”?

Det varierar säkert. Frågan är svår för oss att svara på. Det finns alldeles säkert flera olika kriterier som styr priset. Det beror ju också på efterfrågan. Är det nåt speciellt som efterfrågas så kan det ju naturligtvis styra priset.

Vad kan ni göra för att hjälpa de prostituerade?

Genom att fortsätta med vårt viktiga informations- och påtryckningsarbete. Det är viktigt att försöka informera och påverka så många krafter som möjligt. Det är också viktigt att uppmärksamma frågan så att den inte glöms bort. Alla måste ta sitt ansvar.

Hur kommer det sig att så få som köper sex blir dömda?

Man måste ha tillräckligt med bevis. Det går inte att döma någon endast på misstankar. Få anmälningar görs också vilket också gör att få blir dömda.

Varför måste allt sånt här lösas i ”det tysta”?

Förstår ej frågan.

Hur kommer det sig att så få hallickar och medhjälpare åker fast, trots att det finns många bevis mot dem?

I det fall det finns bevis kanske man anser att det inte är tillräckligt starka bevis för att döma någon. Det kan också handla om resurser. Alldeles för få poliser arbetar med denna typ av brott.

Hur långt fängelsestraff får en som mördar en sexslavshallick?

För mord får man 10 år eller livstid. Om omständigheterna kan göra att det anses mindre grovt så att det kan ses som dråp får man 6-10 års fängelse (i Sverige).